

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ

2024 жылғы 23 мамыр

Отырысты Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Төрағасы М.С. ӘШІМБАЕВ жүргізді.

ТӨРАҒА. Қайырлы күн, құрметті Сенат депутаттары және отырысқа қатысушылар! Жұмысымызды бастайық. Депутаттардың тіркеуден өтулерін сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Қажетті кворум бар. Сенат отырысын ашық деп жариялаймын.

Құрметті депутаттар, енді күн тәртібін бекітіп алайық. Күн тәртібінің жобасы сіздерде бар. Сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса күн тәртібін дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Күн тәртібі бекітілді.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіндегі мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау, қаржы нарығын реттеу және атқарушылық іс жүргізуді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын бірінші оқылымда қарау жөнінде.

Бұл заң бір топ Парламент депутаттарының бастамашы болуымен әзірленген.

Заң бойынша баяндама жасау үшін сөз Қаржы және бюджет комитетінің хатшысы Карплюк Сергей Алексеевичке беріледі.

КАРПЛЮК С.А. Құрметті, Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер және шақырылғандар! Рассматриваемый закон является инициативным. Закон разработан в целях реализации Послания Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана «Экономический курс Справедливого Казахстана» и Указа Президента Республики Казахстан «О мерах по расширению кредитования реального сектора экономики и снижению закредитованности населения».

В своем Послании Президент указал на чрезмерную закредитованность граждан и необходимость применения новых системных мер для кардинального исправления ситуации.

Для реализации данного поручения законом предусматривается несколько блоков законодательных изменений, в число которых входит введение запрета для банков и

микрофинансовых организаций на предоставление кредитов гражданам, если у них уже имеются проблемные кредиты.

Вводится новое понятие потребительского кредита. Начислять вознаграждение после 90 дней просрочки по таким кредитам будет запрещено, а максимальная сумма кредита будет ограничиваться нормативным правовым актом уполномоченного органа.

Также предлагается ограничить годовую эффективную ставку вознаграждения по всем микрокредитам.

Кроме того, вводится запрет на предоставление кредита без согласия супруга и/или супруги.

Предоставлена отсрочка платежей по кредитам заемщикам, проходящим срочную воинскую службу.

До 1 мая 2026 года вводится мораторий на уступку займов коллекторам, чтобы банки и микрофинансовые организации самостоятельно провели работу по урегулированию задолженности граждан.

Также создаются условия для противодействия мошенничеству на финансовом рынке. В этих целях банкам и микрофинансовым организациям запрещается предоставлять электронный заем без проведения биометрической идентификации клиента.

На урегулирование проблемной задолженности также направлены нормы закона по совершенствованию процедуры банкротства физических лиц.

Кроме того, предусматривается полная автоматизация процесса исполнения документов о взыскании по отдельным категориям дел. Это позволит исключить участие судебного исполнителя, соответственно, нет необходимости оплаты услуг частного судебного исполнителя.

Также в Послании народу Казахстана озвучено поручение о необходимости активного применения механизма синдицированного кредитования, что расширит доступ реального сектора к длинным деньгам. Действующим законодательством предусмотрено синдицированное кредитование, однако на практике нет широкого применения данного вида кредитования.

Рассматриваемым законом расширяется круг участников синдиката, регламентируются процедуры организации синдицированного финансирования и отношения, возникающие между участниками синдиката. Данные новеллы направлены на увеличение кредитования экономики через более широкое применение синдицированного кредитования.

Еще одним актуальным направлением закона является создание регулируемой инфраструктуры и рыночных механизмов для развития ликвидного рынка стрессовых активов и вовлечения таких активов в экономический оборот. Для этого законом устанавливается требование по обязательной продаже имеющихся стрессовых активов банками, организациями, осуществляющими отдельные виды банковских операций, а также микрофинансовыми организациями через специальные электронные торговые площадки.

Уважаемые коллеги! В ходе обсуждения закона были проведены заседания рабочей группы, заседания комитета и расширенное заседание комитета с участием

заинтересованных государственных органов и представителей финансового рынка. Все новеллы закона были всесторонне обсуждены всеми заинтересованными сторонами.

С учетом изложенного, руководствуясь пунктом 58 Регламента Сената Парламента Республики Казахстан, Комитет по финансам и бюджету предлагает одобрить закон в первом чтении.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, заң бойынша сұрақтарыңыз бар ма?

Сөз депутат Шиповских Геннадий Геннадиевичке беріледі.

ШИПОВСКИХ Г.Г. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігіне бағытталады.

Заңның міндеттерінің бірі – халықтың кредиттелу мәселесін азайту. Бұл мәселені соңғы екі жыл ішінде депутаттық корпус әбден көтеріп, тиісті заңнамаларға өзгерістерді енгізген болатын. Алайда мерзімі өткен несиелер саны әлі күнге дейін азаймай отыр. Мысалы, 2023 жылы мұндай кредиттердің сомасы алдыңғы жылмен салыстырғанда 41,6 пайызға, оның ішінде берешегі 90 күннен асқандар 22 пайызға өсіп отыр. Нәтижесінде ағымдағы жылдың басындағы жағдай бойынша қазақстандық коллекторлық агенттіктердің қоржындарында бүгінгі күні 382 миллиард теңгені құрайтын 890 мың қарыз алушы бойынша дерек табылып отыр. Бұл қуанарлық жағдай емес, себебі бұл халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру туралы ойлануға мәжбүр ететін ой екені бәрімізге белгілі.

Сіздің ведомство осы салада тиісті іс-шараларды өткізіп жатқанын бәріміз де жақсы білеміз. Соған қарамастан біздің азаматтардың несиелендіру көрсеткіштері әлі күнге дейін көбейіп отыр. Осыған байланысты өзіңізге бірқатар сұрағым бар.

Биылғы жылы 2020 – 2024 жылдарға арналған қаржылық сауаттылықты арттыруға байланысты тұжырымдама аяқталайын деп отыр. Осы ретте алға қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізе алдыңыздар ма?

Сіздер қандай мақсатты аудиторияны қамтыдыңыздар және жоғарыда айтылған көрсеткіштерді ескеретін болсақ жүйелі түрдегі жұмыс қаншалықты тиімді болды? Рақмет.

ТӨРАҒА. Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі төрағасының орынбасары Қизатов Олжас Төлегенұлы, жауап беріңіз.

ҚИЗАТОВ О.Т. Қайырлы күн, құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті сенаторлар! Геннадий Геннадиевич, сұрағыңызға рақмет. Сұрағыңыз өте маңызды. Сіз дұрыс айтып отырсыз, қазіргі кезде банктерде, микроқаржы ұйымдарында, коллекторлық агенттіктерде жұмыс істемейтін қарыз алушылардың (заемщик) саны 1 миллион 600 мың көлемінде. Біз жыл сайын сол проблемалық қарыз алушылармен (заемщик), банктермен, микроқаржы ұйымы, коллекторлық агенттіктермен жұмыс істеп жатырмыз. Қадағалау іс-шараларын қабылдадық, сол қадағалау іс-шараларының арқасында банктер, микроқаржы ұйымы, коллекторлық агенттіктерде проблемалық қарыз алушылардың (заемщик) қаржылық жүктемесін түсіретін нақты шаралар көзделген.

Геннадий Геннадиевич, сіздің сұрағыңызға оралсақ, сіз дұрыс айтып отырсыз, қазіргі кезде қаржылық сауаттылықты арттыру біздің агенттіктің ең негізгі бағытының бірі болып отыр. Сіз «алдарыңызға қойған мақсаттарыңызға жеттіңіздер ме» деп сұрадыңыз, бізде жыл сайын әлеуметтік сауалнама жүргізіледі, сол әлеуметтік сауалнаманың қорытындысы бойынша жалпы қаржылық сауаттылығы бар халықтың үлесі қазіргі кезде 40,5 пайызды құрады. Ол біздің нақты көрсеткішіміз, біз сол көрсеткішке қол жеткіздік.

Екіншіден, 2021 жылдан 2024 жылға дейін біздің агенттік өзінің тарапынан 550 оқыту курсы өткізді. 53 мың адам сол курстарда оқып, қаржы дисциплиналары бойынша білім алды.

Сіздің сұрағыңызға келсек, Оқу-ағарту министрлігі 5-11 сыныптар үшін «Глобальные изменения» деген факультативтік пән енгізді. «Аманат» партиясы «Қарызсыз қоғам» бағдарламасын өткізген кезде мектеп мұғалімдері арасында сауалнама жүргізген болатын. Мұғалімдер ол факультативтік пән сондай тиімді болған жоқ деген қорытынды жасады. Оқу-ағарту министрлігі қазір сол факультативтік дисциплинаға өзгерістер енгізуді қарастырып жатыр. Өзгерістер енгізілген соң жалпы мектепте де қаржылық сауаттылық бойынша білім беру тиімді болады.

ТӨРАҒА. Рақмет, Олжас Төлегенұлы. Сұрақ көп, өзіңіз көріп отырсыз. Сондықтан сұрақтарға нақтырақ жауап бергеніңіз дұрыс болады.

Геннадий Геннадиевич өте маңызды мәселені көтеріп отыр. Халықтың қаржылық сауаттылығын арттыру деген бір бағдарламамен шектелмейтін үлкен мәселе. Сондықтан бұл жұмысты ары қарай тиімді және дәйекті түрде жалғастыру керек.

Келесі сөз депутат Лукин Андрей Ивановичке беріледі.

ЛУКИН А.И. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Мой вопрос адресован представителю Агентства по регулированию и развитию финансового рынка.

Как было сказано, в стране наблюдается сильная закредитованность населения. Поэтому предлагаемый законом двухлетний мораторий до 1 мая 2026 года важен и необходим. Это даст возможность банкам и микрофинансовым организациям провести качественную работу по реструктуризации задолженности граждан.

При этом хочу отметить, что по мере роста заемщиков растет и число многочисленных посредников, предлагающих нашим гражданам свои услуги по урегулированию задолженности. Например, когда я смотрел материалы по этому закону, обратил внимание на то, что в интернете появилось достаточно большое количество таких услуг, где, помимо предлагаемых услуг, сообщается, что ваша кредитная история и отношения с финансовыми учреждениями безразличны, предлагают решить любой вопрос.

В связи с этим у меня возникает вопрос. Могут ли данные услуги быть одной из причин появления еще большего числа должников? Если да, то какие меры принимаются для предотвращения такого рода услуг? Благодарю.

ТӨРАҒА. Олжас Төлегенұлы, жауап беріңіз.

ҚИЗАТОВ О.Т. Андрей Иванович, спасибо за вопрос.

Мы думаем, что деятельность таких посредников не приводит к росту проблемных заемщиков, мы об этом неоднократно в стенах Парламента говорили. Оценка кредитоспособности заемщиков со стороны кредиторов (банков и финансовых организаций) осуществляется на основании изучения официальных доходов и подтвержденных доходов. Этого достаточно. Тем более мы в последние годы в определенной мере перечень неподтвержденных доходов сократили. Сейчас мы оцениваем строго по официальным и подтвержденным доходам, это минимизирует возможность предоставления со стороны банков и микрофинансовых организаций займов неплатежеспособным заемщикам.

Поэтому мы считаем, что поле деятельности, как Вы правильно заметили, есть. Мы видим, что посредники работают, они оказывают консультационные услуги для определенной части населения по снижению долговой нагрузки, но это никак не влияет на увеличение кредитной задолженности или количества проблемных заемщиков.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Рысбекова Ләззат Тұяқбайқызына беріледі.

РЫСБЕКОВА Л.Т. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің өкіліне.

Законом предусмотрены нормы по введению двухлетнего моратория по продаже займов населения коллекторским агентствам. Теперь банки и микрофинансовые организации обязаны провести урегулирование проблемных кредитов в течение 24 месяцев до продажи коллекторам. В течение этого периода проводится реструктуризация. В частности, гражданам предлагается новый график платежей, списываются неустойки и комиссии.

В этой связи вопрос: как отразится двухлетний мораторий на основных финансовых показателях деятельности банков, включая основные международные рейтинги финансовых организаций?

ТӨРАҒА. Олжас Төлегенұлы, жауап беріңіз.

ҚИЗАТОВ О.Т. Ляззат Туякбаевна, большое спасибо за вопрос.

Мы неоднократно говорили, что в настоящее время банковский сектор стабилен, показатели капитализации и ликвидности – это ключевые финансовые показатели банков, они более чем в четыре раза превышают минимальные требования регулятора.

Мы считаем, что, с одной стороны, предоставление двухлетнего моратория для коллекторских агентств не повлияет на финансовые показатели банков второго уровня, с другой стороны, предоставление такого двухлетнего моратория снизит количество проблемных заемщиков, потому что это позволит коллекторским агентствам зафиксировать пул проблемных заемщиков, по имеющемуся пулу проблемных заемщиков у коллекторских агентств будет двухлетний период, чтобы провести конкретные мероприятия по снижению долговой нагрузки.

Мы планируем провести эти мероприятия именно в отношении заемщиков, у которых финансовое состояние не позволяет платить по кредиту. То есть хотим с коллекторскими агентствами провести работу, чтобы они по возможности максимально списывали такие займы полностью или частично, чтобы существенно снизить долговую нагрузку по проблемным заемщикам, которые имеются на балансе коллекторских агентств.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Байқадамов Наурызбай Сейтқалиұлына беріледі.

БАЙҚАДАМОВ Н.С. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрақтарым Ұлттық Банктің, сондай-ақ Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің өкілдеріне жолданады.

Статистикалық деректерге сәйкес банктердің экономиканы жалпы несиелеу көлемінің 50 пайыздан астамы ипотекалық және тұтынушылық кепілсіз несиелерді қоса алғанда тұрғындарға берілетін несиені құрап отыр.

Мемлекет басшысы «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Жолдауында экономиканың нақты секторларына берілетін кредиттің азайып, банктердің тұтыну несиесімен әуестеніп кеткені туралы арнайы атап өтті. Осыған орай Президент қаржы реттеушілеріне банктерді корпоративті несие беру ісіне белсене қатысуға, сондай-ақ банк қызметінің басқа түрлеріне қарағанда бизнеске несие беру ісін анағұрлым тиімді пруденциалды және фискалды реттеуді әзірлеуді тапсырған болатын. Айтылған мәселеге байланысты төмендегі сұрақтарға жауап алсам деймін.

Экономиканың нақты секторларын қаржыландыруға отандық банктердің неғұрлым белсенді қатысуын қамтамасыз ету мақсатында қандай нақты шаралар қабылдануда?

Президенттің 2024 жылғы 10 мамырдағы «Экономиканы ырықтандыру жөніндегі шаралар туралы» Жарлығымен сіздердің ведомстволарыңызға ағымдағы жылдың 31 желтоқсанына дейін жаңа банктер ашу мүмкіндіктерін кеңейту және тұрғындар мен кәсіпкерлер үшін банктер көрсететін қызметтердің қолжетімділігін арттыру бойынша шаралар қабылдау тапсырылды. Жарлықтың осы ережелерін іске асыру мақсатында қандай іс-шаралардың жоспарланып отырғаны туралы айтып берсеңіздер. Рақмет.

ТӨРАҒА. Алдымен Ұлттық Банк Төрағасының орынбасары Тутушкин Виталий Алексеевич, сіз жауап беріңіз.

ТУТУШКИН В.А. Спасибо большое за вопрос.

На самом деле в структуре портфеля банков доля кредитов населения выросла и составляет больше половины. Мы совместно с агентством и Правительством выработали комплекс мер, связанных с стимулированием кредитования именно населения. Сегодня в рамках данного законопроекта часть мер мы уже реализуем. Что касается пруденциального регулирования, наверное, Олжас Толегенович добавит.

Также мы с Правительством отрабатываем вопросы, связанные с фискальным стимулированием. С нашей стороны было предложение ввести разные ставки по корпоративному подоходному налогу при кредитовании, для юридических лиц более низкая ставка и более высокая ставка по остальным видам кредитования.

Также мы предлагаем дестимулировать вложение в государственные ценные бумаги со стороны банков. Сейчас, как известно, вложение в ноты Национального Банка уже облагается подоходным налогом. По государственным ценным бумагам Министерства финансов обложение вступит в силу только с 2030 года. Мы сейчас прорабатываем вопрос, чтобы обложение доходов, связанных с вложением в государственные ценные бумаги, также было введено раньше, то есть введение данной нормы предлагаем с 2025 года. Это в нашей компетенции.

ТӨРАҒА. Олжас Төлегенұлы, қосарыңыз бар ма?

ҚИЗАТОВ О.Т. Сұрағыңызға рақмет.

Сіздер білесіздер, экономиканы кредиттеуді кеңейту біздің агенттіктің маңызды бағыты. Біз осы бағытта Ұлттық Банкпен бірлесіп, Үкіметпен бірлесіп шаралар әзірледік.

Бірінші, біздің агенттік қаржылық реттеуші болған соң пруденциалдық реттеу арқылы кредиттеуді кеңейтуге ықпал етеміз. Осы бағытта шағын, орта бизнес, корпоративтік бизнестердің кредиттерін кеңейту үшін біз тәуекел, сараптау коэффициенттерін төмендеттік. Біз тәуекел, сараптау коэффициенттерін төмендеткенде банктер қосымша капиталдан босатылды, осы қосымша капитал шағын, орта бизнес, корпоративтік бизнесті кредиттеуді кеңейтуге оң ықпал етті.

Екінші, біз банктердің кепілдік саясатын жеңілдеттік, біз ол туралы сенаторларға да бірнеше рет айтқанбыз және біз «зерновые расписки», «право недропользования» тетіктерін қосымша өтімді кепіл ретінде қабылдадық. Олар шағын, орта бизнес субъектілерінің және аграрлық субъектілердің мүмкіншіліктерін кеңейтті деп ойлаймыз.

Үшінші, сіздер білесіздер, осы заңға сәйкес біз қазір депутаттардың ұсынысы бойынша синдикаттық кредиттеуді кеңейту мақсатында бірнеше норма енгізіп отырмыз. Жаңа Сергей Алексеевич айтып кеткендей, біріншіден, біз синдикатқа шетел банктері мен МФЦА-ның банктерін Қазақстанның банктерімен бірге кіргізіп отырмыз. Екіншіден, біз банктік шараны синдикаттық шараға трансформация жасауға мүмкіншілік беріп отырмыз. Біздің ойымызша, олар синдикаттық кредиттеуді арттыруға оң ықпал етеді. Үшіншіден, біз «Самұрық-Қазына» АҚ-мен «Бәйтерек» ҰБХ» АҚ-мен, банктермен бірлесіп жобалық (проектный) офис құрдық. Сол жобалық офисте алты жоба қарастырылып отыр. Алты жобаның жалпы сомасы 1,3 триллион теңге. Қазіргі кезде алты жобаның төртеуінің қаржыландырылуы басталды, қаржыландырылу сомасы 450 миллиард теңгеден астам.

Қазір осындай шаралар біздің тарапымыздан қабылданып жатыр. Болашақта Ұлттық Банкпен, Үкіметпен бірлесіп нақты секторды кредиттеуді кеңейту мақсатында қосымша жұмыстарды әзірлеуге дайынбыз.

ТӨРАҒА. Дұрыс. Айтып отырғандарыңызды қабылдаймыз.

В целом считаю, что коллега правильно поднимает вопрос. Хотя уже не первый год говорим о том, что банкам нужно увеличивать кредитование реального сектора экономики, кредитование бизнеса, в то же время цифры достаточно прямолинейная вещь. Мы видим по цифрам, что с начала 2022 года по апрель этого года доля кредитования бизнеса в общем кредитном портфеле снилась с 51 процента до 43 процентов, существенное снижение, хотя

в абсолютном выражении, может быть, кредитование бизнеса растет, но мы видим в совокупном портфеле, что увеличивается доля потребительского кредитования.

Еще такой важный показатель, мы видим, что темпы роста потребительского кредитования гораздо выше темпов роста кредитования бизнеса. В частности, рост потребительского кредитования – 2,4 процента, кредитования бизнеса – около 0,8 процента, то есть почти в три раза темпы кредитования населения превышают темпы кредитования бизнеса. Это с одной стороны.

С другой стороны, сегодня говорили Геннадий Геннадиевич и другие коллеги, что растет количество просроченных потребительских кредитов, здесь темпы тоже достаточно тревожные. С начала года просроченные потребительские кредиты выросли на 11 процентов и составили 370 миллиардов тенге. Цифры сами за себя говорят. Но в то же время в этой ситуации прямолинейно, наверное, нельзя всю вину свалить на банки. Так это не работает. Банки приводят свою аргументацию, что, во-первых, у них нет хороших проектов, во-вторых, высокая процентная ставка (сейчас примерно 21 процент), где-то можно субсидировать через «Даму». Но это тоже непростой процесс, там тоже есть какие-то критерии. Соответственно, высокая процентная ставка, недостаточность хороших проектов, все это приводит к тому, что у нас снижается доля кредитования бизнеса.

Представители Министерства национальной экономики, Министерства финансов и НПП «Атамекен» здесь присутствуют. В этой связи, наверное, проблему увеличения кредитования бизнеса нужно решать все-таки комплексно, системно. Это точечная работа по развитию малого и среднего бизнеса вокруг крупных предприятий, вокруг крупных промышленных предприятий, сервисные и так далее. Видимо, нужно развивать предпринимательскую грамотность, стимулировать предпринимательскую активность среди населения, нужны образовательные курсы, нужна подготовка предпринимателей. Я к тому, что (здесь представитель Министерства национальной экономики присутствует) нужна комплексная работа, о чем мы недавно говорили на одной из площадок Сената, и программы «Даму», видимо, тоже нужно актуализировать, пересмотреть. То есть эти программы поддержки не способствуют тому, чтобы те компании, которые получают средства, внедряли новую линейку, выходили с какой-то новой продукцией, выходили на экспорт и так далее. Там тоже достаточно прямолинейная поддержка, которая не приводит к желаемым результатам. Поэтому в целом вопросы накапливаются.

О чем это все говорит, все эти цифры, все эти тенденции? Это говорит о том, что у нас бизнес не развивается в достаточной степени. Это мы видим по показателю снижения инвестиций в основные фонды. Это очень сильный показатель, он показывает, что у нас тенденция в сторону ухудшения за последние десятилетия.

Мы видим, что население перекредитовано. О чем это говорит? Это говорит не о том, что люди хорошо живут, у них высокий уровень доходов, они дальше повышают свое благосостояние, а это говорит о том, что они сводят концы с концами с помощью потребительского кредитования, закрывают какие-то дыры. Об этом речь идет. Если они таким образом закрывают дыры через потребительское кредитование, они потом не могут обслуживать эти кредиты.

Поэтому проблема комплексная. Завтра мы будем проводить парламентские слушания по обрабатывающей промышленности, там, я думаю, эти вопросы мы тоже частично поднимем по «Даму» и так далее.

В целом наш соответствующий комитет в рамках этой сессии или в начале следующей сессии должен вернуться к программам поддержки малого и среднего бизнеса, еще раз проанализировать, также проанализировать программу «Даму» и другие программы, посмотреть, насколько мы сегодня развиваем кластер малого и среднего бизнеса вокруг крупных промышленных компаний, насколько мы в целом готовим предпринимателей, насколько в обществе культивируем дух предпринимательства. Это тоже серьезная задача.

В Китае все эти годы они культивировали дух предпринимательства в стране, это дало результаты. У нас в этом направлении работа оставляет желать лучшего. Видимо, зреет серьезный разговор по проблемам предпринимательства, малого и среднего бизнеса с участием агентства, Национального Банка, Министерства национальной экономики и других структур.

Я прошу наши соответствующие комитеты не затягивать, подготовить этот вопрос и вынести его на обсуждение Палаты. Там мы, может быть, рассмотрим рекомендации, будем способствовать их реализации.

Проблема серьезная. Суть того, что я хочу сказать, что только на банки переложить ответственность будет не совсем правильно.

Құрметті әріптестер, сұрақ қою үшін келесі сөз депутат Бұқтұғұтов Шәкәрім Сабырұлына беріледі.

БҰҚТҰҒҰТОВ Ш.С. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Мой вопрос адресован представителю Агентства по регулированию и развитию финансового рынка.

Законом вносятся поправки по расширению компетенции банковского и микрофинансового омбудсменов. Предусматривается, что решения омбудсмена по реструктуризации долга будут иметь обязательный характер для банков, микрофинансовых организаций и коллекторов.

В этой связи возникают вопросы. Предусмотрен ли механизм пересмотра решений омбудсмена? Не потребуется ли увеличивать штатную численность омбудсмена для своевременного и объективного рассмотрения обращений? Рақмет.

ТӨРАҒА. Олжас Төлегенұлы, жауап беріңіз.

ҚИЗАТОВ О.Т. Шакарым Сабырович, спасибо за вопросы. На самом деле актуальные и важные вопросы на сегодня.

Я хотел бы сказать, что в настоящее время институт банковского омбудсмена незначительный, он рассматривает только жалобы по ипотечным займам.

Сейчас мы хотим в рамках совершенствования именно с целью защиты прав потребителей финансовых услуг существенно модернизировать и усовершенствовать институт омбудсмена. Я хотел бы привести пример на цифрах. Банковский омбудсмен,

который рассматривает только ипотечные займы, с 2022 года рассмотрел 3,9 тысячи жалоб со стороны заемщиков банков. Агентство за этот же период по всем займам физических лиц рассмотрело более 130 тысяч жалоб, то есть это в несколько десятков раз больше.

Мы сейчас хотим нарастить таким образом... Мы понимаем, поскольку сейчас функционал банковского омбудсмана мы расширяем, он будет смотреть не только ипотечные займы, но и все займы физических лиц, соответственно, будет создан настоящий институт банковского омбудсмана, то есть будет существенно увеличен бюджет банковского омбудсмана, существенно расширен штат банковского омбудсмана. Со стороны финансовых организаций и банков второго уровня есть понимание того, что необходимо существенно расширить и бюджет, и штат.

Мы ожидаем, что после принятия закона будет дан переходной период, в течение которого банковский омбудсмен вместе с банками и микрофинансовыми организациями проведет мероприятия, чтобы создать штат, который позволит эффективно рассматривать порядка 130 тысяч обращений, в год это порядка 50-60 тысяч жалоб. Чтобы эффективно рассматривать, нужен соответствующий штат.

Относительно решений. Решения действующего банковского омбудсмана носят рекомендательный характер. В рамках законопроекта предлагается, что решения банковского омбудсмана должны носить обязательный характер. Это показывает и международная практика. Во всем мире решения банковских омбудсменов являются обязательными для финансовых организаций.

В рамках законопроекта такая норма вносится. Если финансовые организации не согласны с решением банковского омбудсмана, они могут это решение банковского омбудсмана оспорить в суде, у них такое право есть. Но если они не будут исполнять решения банковского омбудсмана, это будет являться нарушением банковского законодательства, или омбудсмана микрофинансовой организации, это будет нарушение законодательства о микрофинансовой деятельности. В этом случае агентство будет принимать надзорные меры, чтобы финансовые организации исполняли решение банковского и микрофинансового омбудсменов.

ТӨРАҒА. Келесі сөз депутат Дүйсембинов Сұлтан Мырзабекұлына беріледі.

ДҮЙСЕМБИНОВ С.М. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Әділет министрлігінің өкіліне.

Заң азаматтардың құқықтарын қорғауға, кепілдіктерін арттыруға бағытталған.

Атқарушылық іс жүргізу аясында азаматтардың құқықтарын қорғауды күшейту мақсатында заңда кәмелетке толмаған балалары бар отбасыларды және мүгедектігі бар адамдарды жылыту маусымында жалғыз тұрғын үйден шығаруға тыйым салуды енгізу, сондай-ақ қарыз алушының банктік шотында сақталатын ақша сомасын ең төменгі күнкөріс деңгейінің бір еселенген мөлшерінен екі есеге дейін ұлғайту жөніндегі түзетулер көзделеді. Мен осы түзетулерді қолдаймын. Бұл жақсы бастамалар, бірақ өмірде әртүрлі жағдайлар болады. Мысалы, күнкөріс көзі, адамның жалғыз табыс көзі автокөлігі немесе арнайы құрал-сайманы болуы мүмкін. Министрлік тарапынан болашақта азаматтардың жалғыз

табыс көзі болып табылатын мүлікті өндіріп алудан қорғайтын нормалар енгізу немесе шешу жолдары қарастырыла ма? Жоспарда бар ма? Осыған жауап берсеңіз.

ТӨРАҒА. Әділет вице-министрі Молдабеков Бекболат Серікұлы, жауап беріңіз.

МОЛДАБЕКОВ Б.С. Құрметті Сұлтан Мырзабекұлы, құрал-саймандар бойынша 61-бап бар. Мысалы, азамат тек қана сол құрал-сайманмен күн көретін болса ол құрал-сайман алынбайды.

Автокөлік бойынша сұрақты көтергеніңізге рақмет. Егер де азамат таксиде жұмыс істеп, сонымен ғана күн көретін болса біз бұл мәселені көтеріп, оның автокөлігін алмайтындай баптарды енгізуге дайынбыз.

ТӨРАҒА. Сұлтан Мырзабекұлы маңызды мәселені көтеріп отыр. Айтылған мәселелердің ішінде жылыту мерзімінің уақытында жалғыз баспанадан адамдар шығарылмайды деген мәселелер бұл заңда қамтылып жатыр, оны депутаттарымыз да көтеріп жүр. Ал жылыту мерзімі аяқталғаннан кейін жалғыз баспанадан адамдарды шығаруға бола ма? Солай ма? Бұл мәселе қалай болады?

Бұл жерде де қарауымыз керек. Бұның әртүрлі әлеуметтік жағдайларға, түрлі әлеуметтік қиындықтарға алып келетіні түсінікті. Бұл жерде «шығарылмасын, сонда тұра берсін» десек, әрине, бұл банктердің де мүдделеріне қарсы болады, адамдарды да дұрыс емес әрекеттерге жетелеуі әбден ықтимал. Әріптестер, дегенмен осы мәселелерді тағы бір қарауымыз керек сияқты. Жалғыз баспанасы болса оны кепілдік ретінде алмауды қарастыруымыз керек пе, әлде ондай адамдарға несиенің берілмеуін әртүрлі формалармен пысықтауымыз керек пе, бұл мәселені қарайық. Көптеген жағдайлар бар, жалғыз баспанасынан айырылып далада жүрген адамдар да аз емес. Осындай жағдайларды болдырмау үшін алдын ала не істеу керек, соны қарап кейінірек заңдарға тиісті өзгерістер енгізуіміз керек сияқты.

Құрметті әріптестер, келесі сөз депутат Асанова Жанна Бейсентайқызына беріледі.

АСАНОВА Ж.Б. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

У меня два вопроса. Первый вопрос адресован представителю Министерства национальной экономики.

Я поддерживаю рассматриваемый закон, направленный на усиление защиты прав потребителей финансовых услуг и снижение рисков закредитованности граждан.

Согласно имеющейся статистике по состоянию на 1 января 2024 года задолженность 8,5 миллиона граждан Республики Казахстан перед финансовыми организациями составила около 19 триллионов тенге, из них задолженность 8,2 миллиона граждан по беззалоговым потребительским кредитам составляет около 10 триллионов тенге.

По разным данным, около 80 процентов заемщиков составляет занятое население. Одной из основных причин закредитованности занятого населения является низкий уровень доходов, состоящий преимущественно из заработной платы. Ситуация не меняется из года в год. И несмотря на усилия государства по повышению минимального размера заработной платы и принятию других социальных мер, рост проблемной задолженности

наблюдается и среди молодежи от 18 до 21 года, в том числе студентов. В этой связи у меня следующие вопросы.

В апреле 2022 года Правительством был утвержден Комплексный план по повышению доходов населения до 2029 года, контроль за исполнением которого возложен на ваше министерство. Комплексным планом определены причины бедности и низкого дохода населения, меры по их снижению, а также повышению доходов граждан.

Расскажите, пожалуйста, о ходе реализации данного плана, о принятых мерах, а также о результатах, достигнутых за последние два года после его принятия.

Второй вопрос к представителю Национальной палаты предпринимателей «Атамекен».

Уровень доходов населения и, соответственно, его покупательской способности влияет на благоприятный предпринимательский климат в стране, создание которого является одной из основных задач НПП «Атамекен».

В этой связи каково ваше мнение по поводу включения в число обязательных условий коллективного договора индексации заработной платы работников, а также о допустимом соотношении между максимальным размером и минимальным размером заработной платы по соответствующей профессии, должности на крупных добывающих предприятиях? Рақмет.

ТӨРАҒА. Ұлттық экономика вице-министрі Әмрин Азамат Кеменгерұлы, бірінші сұраққа жауап беріңіз.

ӘМРИН А.К. Уважаемая Жанна Бейсентаевна, спасибо за вопрос.

Действительно, программа была принята в 2022 году, в 2023 году она была актуализирована, продлена до 2029 года. В рамках программы все мероприятия разделены на пять основных направлений.

Первое направление – создание рабочих мест в реальном секторе экономики в рамках региональных карт занятости.

Второе направление – повышение доходов сельского населения. Это программа «Ауыл аманаты».

Третье направление – системные меры поддержки, государственные меры поддержки.

Еще два направления – повышение доходов работников бюджетной сферы и государственная социальная поддержка.

В целом за два года по этой программе было трудоустроено почти 2 миллиона человек в различных секторах. Это инвестиционные проекты и национальные проекты, программа «Серебряный возраст», проект «Первое рабочее место».

Была увеличена заработная плата бюджетным служащим, 1,2 миллиона человек. Это врачи, учителя, спасатели, архивариусы. В прошлом году была увеличена заработная плата лесникам. В целом из бюджета за два года была выделена сумма в размере 1,8 триллиона тенге на эти цели.

По программе «Ауыл аманаты» личным подсобным хозяйствам были выделены средства в размере 105 миллиардов тенге, более 17 тысяч микрокредитов.

Еще одна мера – социально уязвимым слоям населения были выданы гранты на сумму 25 миллиардов тенге, это 31 тысяча грантов.

В прошлом году у нас заработала электронная карта семьи, это проактивная форма. В зависимости от социального благополучия семьи. SMS-уведомления отправляются на получение адресной социальной помощи.

Если говорить в целом, у нас есть целевые индикаторы по этой программе. Доля трудовых доходов в общем доходе будет составлять 86 процентов. По итогам за два года она составила 74 процента. Доля граждан, которые получают доходы ниже прожиточного минимума, – не более 5 процентов. Показатель уровня безработицы к 2026 году – 4,6 процента, в прошлом году – 4,7 процента. Спасибо.

ТӨРАҒА. Рақмет.

ЖАРКЕНОВ Т.З. Уважаемая Жанна Бейсентаевна, спасибо за вопрос. Мы понимаем его актуальность. При этом он достаточно болезненный и щепетильный для всего крупного бизнеса и крупных работодателей.

При этом мы крайне внимательно относимся к действующему законодательству и поручениям Главы государства. Особое внимание мы уделяем минимальной заработной плате, которая зафиксирована в нормативах. Это требование обязательно соблюдается всеми работодателями, которые на текущий момент работают в сфере крупного бизнеса.

При этом мы хотели бы обратить внимание депутатского корпуса, что на текущий момент именно вопросы с рабочими гибкие. На рынке есть высококвалифицированный сотрудник, который требует определенного индивидуального подхода, который осуществляет работу в узких специальностях. При этом есть специальность, которая не требует высокой квалификации, где почасовая оплата и так далее.

В связи с чем мы привержены мнению, что должны быть более рыночные подходы в этом вопросе. Естественно, по заработной плате есть определенные требования, которые зафиксированы в текущий момент, это стаж работы, квалификация сотрудников. То есть все эти моменты в обязательном порядке уже сейчас используются и контролируются со стороны работодателей.

Конечно, мы всегда привержены диалогу. Понятно, что мы всегда заинтересованы в социально-экономической стабильности. При этом хотел бы обратить внимание, что на текущий момент достаточно сложная ситуация в целом на рынке, в экономике. Как вы отметили ранее, по бизнесу на сегодня имеются определенные сложности по доступу к финансированию и так далее. Поэтому такие резкие изменения, как фиксация минимальной заработной платы, иные, кроме тех, которые уже утверждены в нормативах, либо установление фиксированной разницы между минимальной заработной платой и максимальным уровнем заработной платы, конечно, это будет крайне болезненно. Наверное, мы будем ходатайствовать, чтобы в этом направлении аккуратно подходили.

Повторяю, на сегодня работодатели обеспечивают работу большому количеству работников, проводятся большие расчеты с точки зрения обеспечения себестоимости и так далее. Заработная плата – это один из важных факторов, который может сильно повлиять в целом на экономический результат крупных работодателей и крупных налогоплательщиков

Казахстана. В связи с чем для бизнеса это крайне болезненный вопрос, и мы бы ходатайствовали, чтобы в этом направлении подходили очень аккуратно. Спасибо.

ТӨРАҒА. Насчет аккуратности вопрос риторический. В целом сегодня в ВВП нашей страны заработная плата около 30 процентов, что является очень низким показателем. В странах ОЭСР 60 и более процентов. В среднем мы должны стремиться к 50 процентам в объеме ВВП к уровню заработной платы. О чем это говорит? Это говорит о том, что генерируемый национальный доход больше остается в качестве прибыли прежде всего у наших крупных компаний. Здесь речь не идет о мелких компаниях. В то же время эта прибыль, как мы видим по показателю инвестиций в основные фонды, не инвестируется обратно. Прибыль уходит. То есть не идет в форме заработной платы населению, не идет в основные фонды инвестициями, соответственно, она потребляется определенным количеством собственников крупных предприятий. Об этом идет речь.

В целом понятно. Депутаты не говорят, что надо увеличивать заработную плату в разы. Но должен быть диалог прежде всего с крупными компаниями, чтобы они поэтапно повышали заработную плату своим работникам. Об этом речь идет.

Құрметті әріптестер, сұрақ қою үшін келесі сөз депутат Рүстемов Руслан Рүстемұлына беріледі.

РҮСТЕМОВ Р.Р. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің өкіліне.

Қаралатын заңда екінші деңгейдегі банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар үшін жұбайының келісімінсіз жеке тұлғаға банктік қарыздар беруге тыйым салу ұсынылады. Мұндай кредит берілген жағдайда банк клиенттің банктік қарыз бойынша берешегін өндіріп алуды тоқтату және есептен шығару туралы шешім қабылдайды.

Сонымен қатар отбасында жағдайлар әртүрлі болуы мүмкін. Мысалы, некеде тұрған ерлі-зайыптылар ажырасу сатысында болуы, әртүрлі елдерде тұруы, елді мекеннен алыс жерлерде жұмыс істеуі және физикалық жағдайы ауыр болуы мүмкін. Менің бірнеше сұрағым бар.

Төтенше жағдайлар сияқты ауыр жағдайларда ерлі-зайыптылардың бірі несие қаражатын қалай алады? Несие сомасына шектеулер болады ма, жоқ па?

Сондай-ақ деректер базасында некені тіркеу туралы мәліметтердің болмауы бөгде адамдар тарапынан алаяқтық әрекеттерге әкеліп соқтырмайды ма?

Біздің ақпараттық жүйелер осындай жағдайларға қаншалықты дайын және олар қаржы ұйымдарының ақпараттық жүйелерімен біріктіріледі ме? Рақмет.

ТӨРАҒА. Олжас Төлегенұлы, жауап беріңіз.

ҚИЗАТОВ О.Т. Руслан Рүстемұлы, сұрақтарыңызға рақмет. Сіз дұрыс айтып отырсыз, қазіргі заң жобасында біз талап етілетін тұтынушылық кредиттің сомасын агенттіктің нормативтік актісінде көздеп отырмыз. Қазіргі кезде агенттіктің нормативтік

актісінің жобасын дайындадық, талап етілетін соманы 1 мың ең төменгі есептік көрсеткіш мәнінде көздеп отырмыз, ол 3 миллион 700 мың теңге. Бұл 3 миллион 700 мың теңге сіз айтқан шұғыл шығындарға және емделуіне жеткілікті болады деп ойлаймыз.

Келісім алу процесі алаяқтық транзакцияларды көбейтуге ықпал етпей ме деген екінші сұрағыңызға келсек, ол алаяқтық транзакцияларының көбеюіне ықпал етпейді. Өйткені бізде кредиторлар қаржы институттары. Мемлекеттік базаға келсек, Әділет министрлігінің базасы – ЗАГС. Сол мемлекеттік базаға банктер, микроқаржылық ұйымдар интеграция жасайды. Мемлекеттік базада ақпарат болса, онда келісім алынады. Ал ақпарат жоқ болса, онда келісім алынбайды.

Үшінші сұрағыңыз: банктердің, микроқаржылық ұйымдардың Әділет министрлігінің мемлекеттік базасына интеграциялануға дайындығы қандай? Қазіргі кезде банктер көп мемлекеттік базаларға интеграцияланған. Олар өздерінің күнделікті жұмыстарында қарыз алушылардың (заемщик) қаржылық жағдайларын бағалайды, сол кезде түрлі мемлекеттік базаларға кіреді, интеграция бар. Біздің ойымызша қосымша базаларға интеграция жасау үшін ешқандай техникалық проблема жоқ. Микроқаржы ұйымдары Әділет министрлігінің базасына «Мемлекеттік кредиттік бюро» АҚ арқылы интеграция жасайды.

Жалпы, біздің ойымызша қаржы институттарының тарапынан ешқандай техникалық проблемалар болмайды.

ТӨРАҒА. Жақсы, рақмет. Басқа сұрақтар жоқ.

Рақмет, Сергей Алексеевич. Орныңызға отырыңыз.

Құрметті әріптестер, енді заңды талқылауға көшейік.

Сөз Ниязова Нурия Исмагиловнаға беріледі.

НИЯЗОВА Н.И. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Уважаемые коллеги и приглашенные! Согласно статистике Национального Банка Республики Казахстан с 1 января 2022 года по май текущего года рост неработающих займов с просрочкой свыше 90 дней только в банковском секторе составил 76,5 процента, а именно 649,8 миллиарда тенге.

Данный закон предусматривает минимизацию рисков при кредитовании и защиту прав заемщиков во исполнение поручения Главы государства по недопущению чрезмерной закредитованности населения.

Согласно предлагаемой законом редакции на период прохождения срочной воинской службы банки, микрофинансовые организации и коллекторские агентства предоставляют заемщику отсрочку по оплате основного долга и вознаграждения. Молодые люди, исполняющие долг воинской службы по защите Республики Казахстан, должны чувствовать себя защищенными в финансовом плане, в повседневном выполнении гражданских, воинских обязанностей и задач.

Также во избежание интернет-мошенничества запущена услуга «стоп-кредит», имеющая добровольное ограничение на получение кредита физическим лицам. Данные услуги можно поставить пожилым родственникам, которые не владеют средствами информационной безопасности. В связи с чем приводится в соответствие с поправкой в

подпункт 8) статьи 22 Закона Республики Казахстан «О кредитных бюро и формировании кредитных историй в Республике Казахстан», согласно которой физическое лицо вправе установить добровольный отказ от получения банковских займов либо снять его посредством веб-портала «электронного правительства», данная процедура предоставляется бесплатно.

Еще один пункт по защите граждан от мошенничества – это биометрическая идентификация клиента. Банки и микрофинансовые организации не смогут заключить договор без проведения процедуры биометрии.

Для недопущения увеличения числа проблемных заемщиков законопроектом вводится запрет для банков и микрофинансовых организаций на предоставление кредитов гражданам при наличии у них просрочки по кредитам свыше 90 дней, также вводится запрет для банков и микрофинансовых организаций начислять вознаграждение после 90 дней просрочки по всем действующим (непогашенным) потребительским кредитам.

Учитывая, что наибольшая закредитованность граждан наблюдается в секторе онлайн-микрокредитования, предлагается отменить особый вид микрокредита сроком до 45 дней и суммой до 50 МРП, что в текущем году составляет 184 тысячи 600 тенге.

В целом реализация Закона «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам минимизации рисков при кредитовании, защиты прав заемщиков, регулирования финансового рынка и совершенствования исполнительного производства» даст импульс правовому регулированию по снижению закредитованности населения и повышению финансовой грамотности в целом.

Учитывая вышеизложенное, предлагаю поддержать данный закон.

Спасибо за внимание.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ. Енді заң бойынша шешім қабылдайық.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау, қаржы нарығын реттеу және атқарушылық іс жүргізуді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын бірінші оқылымда мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды. Бас комитетке заңды екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады.

Сөз Мәкежанов Сұлтанбек Алмасбекұлына беріледі.

МӘКЕЖАНОВ С.А. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Сенат отырысының күн тәртібіне «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау, қаржы нарығын реттеу және атқарушылық іс жүргізуді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен

толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын екінші оқылымда қарауды енгізуді сұраймыз.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Құрметті әріптестер, бұл ұсынысты дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Шешім қабылданды. Заң бүгін екінші оқылымда қаралады.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіне қосымша енгізілген мәселе бойынша комитет отырысын өткізу үшін 10 минутқа үзіліс жариялаймын.

ҮЗІЛІС.

ҮЗІЛІСТЕН КЕЙІН.

ТӨРАҒА. Құрметті депутаттар, тіркеуден өтулеріңізді сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Қажетті кворум бар. Жұмысымызды жалғастырайық.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіне қосымша енгізілген «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау, қаржы нарығын реттеу және атқарушылық іс жүргізуді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын екінші оқылымда қараймыз.

Сөз сенатор Карплюк Сергей Алексеевичке беріледі.

КАРПЛЮК С.А. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Закон «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам минимизации рисков при кредитовании, защиты прав заемщиков, регулирования финансового рынка и совершенствования исполнительного производства» одобрен в первом чтении.

В ходе обсуждения закона возникли следующие замечания и предложения.

Предлагается исключение финансирования деятельности Агентства по регулированию и развитию финансового рынка из состава расходов республиканского бюджета с переходом на финансирование из бюджета Национального Банка, с параллельным переходом агентства на систему закупок и бухгалтерского учета по правилам Национального Банка. В связи с принятием данных поправок предлагается привести в соответствие заголовков закона.

Исключается внедрение нового понятия «электронный банковский заем» в связи с тем, что данное понятие уже предусмотрено соответствующими нормами действующего законодательства.

Предлагается продление на 60 дней предусмотренной законом отсрочки по погашению займа на период прохождения срочной воинской службы. Это позволит

уволенному в запас военнослужащему предоставить соответствующее время для его трудоустройства и восстановления платежеспособности.

Кроме того, в связи с данной поправкой предлагается не распространять на «срочников» отдельные требования по заключению дополнительных соглашений по ипотечным договорам, договорам залога движимого и недвижимого имущества.

Предлагается предусмотренный законом запрет на предоставление электронного банковского займа без биометрической идентификации распространять только на физических лиц в связи с тем, что проведение биометрической идентификации юридических лиц невозможно.

Устанавливаются дополнительные требования при избрании банковского и микрофинансового омбудсменов в связи с включением сотрудников Национального Банка в совет представителей.

Уточняются нормы, регламентирующие деятельность кредитных бюро с государственным участием, а также предусматриваются дополнительные сведения, которые коллекторы будут предоставлять в кредитное бюро.

Приводятся в соответствие нормы, связанные с добровольным отказом от получения кредитов при заключении договоров с ломбардами в связи со спецификой их деятельности.

Дополняется состав участников синдицированного кредитования филиалами банков-нерезидентов и банками Международного финансового центра «Астана» в перечень лиц, которым разрешено участвовать в синдицированном финансировании с целью предоставления им дополнительной возможности инвестировать в экономику Казахстана. Также уточняются требования по организации синдицированного финансирования.

Кроме того, имеются поправки, связанные с необходимостью соблюдения юридической техники.

Перечисленные поправки сведены в сравнительную таблицу.

Уважаемые коллеги! С учетом вышеизложенного Комитет по финансам и бюджету предлагает перейти к рассмотрению сравнительной таблицы. В случае ее принятия в соответствии с пунктом 4 статьи 61 Конституции Республики Казахстан предлагаем не одобрить отдельные статьи Закона «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам минимизации рисков при кредитовании, защиты прав заемщиков, регулирования финансового рынка и совершенствования исполнительного производства» и вернуть его в Мажилис с предложением новой редакции указанных статей. Спасибо.

ТӨРАҒА. Рақмет, Сергей Алексеевич.

Құрметті әріптестер, заңды бірінші оқылымда жан-жақты талқыладық. Тағы талқылаудың қажеті бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса заң бойынша шешім қабылдайық.

Бас комитет заңның жекелеген баптарын мақұлдамауды және көрсетілген баптардың жаңа редакциясымен заңды Мәжіліске қайтаруды ұсынып отыр. Осыған орай кестеге 35 түзету енгізілген. Осы түзетулерге байланысты қарсылық жоқ па?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса заң бойынша салыстырма кестеге енгізілген түзетулерді бас комитеттің ұсыныстарымен тұтастай дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заңның жекелеген баптарының жаңа редакциясы мақұлданды.

Енді Мәжіліс қабылдаған қалған баптарды дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Мәжіліс қабылдаған қалған баптар мақұлданды.

Енді заңның жекелеген баптарын мақұлдамау және көрсетілген баптардың жаңа редакциясымен заңды Мәжіліске қайтару туралы қаулыны дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Шешім қабылданды.

Заңның жекелеген баптары мақұлданбады және заң олардың жаңа редакциясымен Мәжіліске қайтарылады.

Құрметті әріптестер! Мемлекет басшысы өз жолдауында шамадан тыс тұтынушылық несие алып, қарызға батқан азаматтар саны артқанын айтқан болатын. Осы бағыттағы мәселелерді реттеу үшін бір топ Парламент депутаты ауқымды әрі жүйелі түзетулер топтамасын әзірледі. Атап айтсақ, заң аясында азаматтардың борыш жүктемесінің өсуін шектеу үшін бірқатар жаңа құқықтық тетіктер қарастырылған. Сонымен қатар азаматтардың банк несиелері мен микрокредиттер бойынша қарыздарын коллекторларға сатуға екі жылдық мораторий енгізу ұсынылып отыр. Сотқа дейінгі реттеу және атқарушылық іс жүргізу шеңберінде азаматтардың құқықтарын қорғау тетіктері күшейтіледі. Банк омбудсменінің өкілеттіктері бірқатар кеңейтіледі, сондай-ақ жаңа микроқаржы омбудсмені институты енгізіледі.

Заңды Сенатта талқылау барысында оның нормаларын одан әрі жетілдіруді көздейтін бірқатар түзетулер енгіздік. Олар Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің қызметін нақтылауға, синдикатталған қарыз шартының ерекшеліктерін белгілеуге, сондай-ақ әскери қызметшілердің қарыздар бойынша мүдделерін қосымша қорғауға бағытталған. Жалпы, осы заңда көзделген шаралар азаматтарымыздың құқықтарын тиімді қорғауға және қаржылық сауаттылықты арттыруға оң әсерін тигізеді деп сенеміз. Заңға бастамашы болған депутаттарға алғысымызды білдіреміз.

Осы мәселе бойынша шақырылған азаматтарға рақмет. Сау болыңыздар.

Құрметті депутаттар, күн тәртібіндегі мәселелер толық қаралып болды. Енді депутаттық сауалдарға көшейік.

Сөз депутат Жүсіп Нұртөре Байтілесұлына беріледі.

ЖҮСП Н.Б. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сауалым Үкімет басшысы Олжас Бектеновке жолданады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Мұхтар Әуезовтің «Ел боламын десек бесігіңді түзе. Бұл үшін әуелі әйелдің халін түзе» деген сөзі бар. Қазақ әйелі кешегі көшпелі кезеңде мал өнімдерін өңдеу, оны азыққа, тұрмысқа кәдеге жарату жолында қыруар еңбек атқарды. Халқымыздың басына түскен талай нәубетте ұлттың амандығы үшін асқан төзімділік танытты. Отбасы құндылықтарын сақтады. Ұрпақ тәрбиесімен айналысты.

90-шы жылдардың басындағы ауыртпалық аналардың иығына артылды. Ала қап аркалап базарға шықты. Отбасын асыраушы әйелдер көбейді.

Статистикалық деректерге сәйкес бүгінгі таңда еліміздегі жұмыссыздар саны 452 мың 669 адамды құрайтын болса олардың 242 мың 173-і әйелдер екен, яғни жұмыссыздардың тең жартысы әйелдер қауымы. Бұл дерек Үкіметті ойландыра ма?

Жақында Сенат Төрағасымен бірге Астана қаласындағы әйелдерге білім, ақпараттық консультация беруге арналған «Бақытты отбасы» орталығында болдық. Орталық 2021 жылы көпбалалы, өмірде қиын жағдайға тап болған, жалғызбасты, мүмкіндігі шектеулі және ерекше бала тәрбиелеп отырған аналарға қолдау көрсету мақсатында құрылған.

Қазіргі кезде әр түрлі кәсіп бойынша жиырмадан астам курс ұйымдастырып, дизайн, модельдеу, тігін тігу, кестелеу, құрақ құрау, киіз басу, текемет, кілем, алаша тоқу, аспаздық, кондитерлік, бухгалтерлік, компьютерлік дағдыларды үйрету бойынша талай нақты жұмысты атқарып жатыр. Бұл санамаланған дағдылардың әрқайсысы жеке кәсіпке негіз болатын салалар. Бүгінгі күнге дейін 2 мың 500 адам осы салалар бойынша білім алған болса, олардың 80 пайызы жеке кәсіптерін ашып, мемлекет тарапынан берілетін гранттарды жеңіп алған. Одан бөлек әр түрлі тақырыптардағы онлайн сабақтарды 7 миллионға жуық адам тыңдаған.

Орталық бір жағынан әйелдерді рухани, моральдық тұрғыдан қолдап, кәсіп үйретсе, екінші жағынан халқымыздың этнографиялық мұрасын жаңғыртып, жас ұрпаққа тәлім беретін таптырмас мәдени мектептің қызметін атқарып отыр.

Әйгілі Маргарет Тэтчердің «Істі талқылағыңыз келсе – ер адамға, жүзеге асырғыңыз келсе – әйел адамға барыңыз» деген сөзі бар. Осы сөз қазақтың қазіргі іскер қыздарына қарата айтылғандай көрінеді маған.

Құрметті Премьер-Министр! Осындай үлгідегі орталықтарды өңірлерден әсіресе, облыс орталықтарынан көптеп ашуға қалай қарайсыз? Үкімет тарапынан арнайы гранттық көмектер беруге мүмкіндіктеріңіз бар ма? Осындай үлгідегі орталықтардың өнімдерін нарыққа шығаруға, қорғаныс, медицина, мәдениет салалары бойынша жүйелі тапсырыстар қалыптастыруға мүмкіндік бола ма?

Қазақтың ұлттық қолөнерін қайта жаңғырту ісіне шеттен келген қандастарымызды тартып, олардың әлеуетін кеңінен пайдалануға қатысты не айтасыз?

Депутаттық сауалға заңда белгіленген тәртіппен жазбаша жауап беруіңізді сұраймын.

Құрметпен Н. Жүсіп». Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Арғынбекова Айнұр Серікпайқызына беріледі.

АРҒЫНБЕКОВА А.С. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Депутаттық сауал Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі Олжас Абайұлы Бектеновке жолданады.

«Уважаемый Олжас Абаевич! На Глобальной конференции по первичной медико-санитарной помощи в Астане в октябре 2023 года Глава государства Касым-Жомарт Токаев отметил, что основными акцентами эффективной системы здравоохранения являются профилактика и раннее выявление заболеваний. Инструментами реализации этих задач служат скрининговые обследования, а основным исполнителем – организации первичной медико-санитарной помощи.

В нашей стране скрининги осуществляются в рамках государственных программ с 2009 года и практически раз в два года меняются как в части самих программ, так и в числе охвата населения. Поэтому даже не всегда удастся оценить их эффективность. Нужно отметить, что при скрининге не выявляется много больных, так как суть скрининга – это разделение лиц целевых групп на «здоровых» и «больных». Например, в 2023 году было осмотрено более 7,5 миллиона человек, выделено 22,5 миллиарда тенге, а выявляемость по артериальной гипертензии составила 5 процентов, сахарному диабету – 0,9 процента, глаукоме – 0,3 процента.

Скрининг на раннее выявление рака в 2023 году прошли более 2,5 миллиона человек, выявлено 2770 случаев рака, что составляет всего 0,1 процента, только половина из них в ранней стадии. На это было выделено более 17 миллиардов тенге. Безусловно, скрининги это всегда дорого, в то же время необоснованное их число приводит к колоссальным затратам бюджета и не дает ощутимой пользы. Поэтому необходимо проводить скрининги с доказанной эффективностью, следуя принципу ВОЗ «скрининговая программа должна соответствовать текущим ресурсам системы здравоохранения страны».

Например, скрининг на раннее выявление колоректального рака, который вышел на второе место по распространенности и смертности в Казахстане, проводится с 2013 года. Однако до сих пор сохраняется дефицит оборудования, а оборудование, которое имеется, требует обновления. В частности, модернизация областей колоноскопами планируется только с 2025 по 2027 годы. Тогда как сейчас проводят обследования?

С этого года планируется внедрение новой программы с применением низкодозной компьютерной томографии легких для выявления рака легких, который является основной причиной смертности в онкологии. Есть ли в достаточном количестве КТ-аппаратов, кадров?

Как мы видим, текущая ситуация по реализации скринингов указывает на проблемы здравоохранения – дефицит оборудования, нехватка специалистов, низкий уровень их подготовки, низкие тарифы, отсутствие контроля охвата населения, вопрос приписок.

Кроме того, отсутствие возможности пациенту пройти обследование в одном месте, разброс лабораторий, например, кровь на холестерин – в одной лаборатории, анализ на онкоцитологию – в другой, на колоноскопию – в третьей. В этой связи централизация скрининга на базе крупных поликлиник (например, бывших диагностических центров) позволит решить вопросы единого маршрута пациента, то есть полный пакет услуг в одном месте.

Вместе с этим у незастрахованной части населения (около 3,5 миллиона человек) отсутствует возможность прохождения скрининга, так как они не включены в гарантированный пакет медицинской помощи.

Кроме того, отмечается низкая приверженность населения к скринингам, нежелание работодателей выделять на это время.

В связи с этим Министерству здравоохранения необходимо рассмотреть вопросы о целесообразности и повышении эффективности текущих скринингов, с учетом имеющихся ресурсов рассмотреть возможность их централизации.

Министерству финансов рассмотреть возможность выделения средств на модернизацию оборудования.

Местным исполнительным органам взять на особый контроль повышение ответственности работодателей по прохождению скринингов их коллективами, подготовку медицинских кадров, эффективное использование имеющейся инфраструктуры здравоохранения.

Решение данных вопросов позволит эффективно и бережливо относиться к ресурсам страны, как материальным, так и здоровью наших граждан.

Қойылған сұрақтар бойынша ақпаратты заңда бекітілген мерзімде беруіңізді сұраймын».

ТӨРАҒА. Келесі сөз депутат Рүстемов Руслан Рүстемұлына беріледі.

РҮСТЕМОВ Р.Р. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Депутаттық сауал Қазақстан Республикасының Премьер-Министріне арналады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Мемлекет басшысы «Егемен Қазақстан» газетіне берген сұхбатында: «Ана тілімізді, салт-дәстүрімізді, ұлттық сана-сезімді, қоғамдағы татулық пен келісімді, береке-бірлікті сақтай алмасақ келер ұрпақ бізді кешірмейді. Әсіресе, мемлекеттік тілдің мәселесі өте маңызды. Біле білсек ұлттық қауіпсіздік тілімізді кәдірлеуден басталады», – деген болатын.

Қазіргідей алмағайып заманда ұлт ретінде сақталуға ұмтылған әрбір халықтың алдында ұлттық тілі мен мәдени туындыларын ортақ құндылықтарға айналдыру міндеті тұр. Өйткені адамзатты ақпараттық технологиямен арбаған ғасырдың ұлттық құндылықтармен үнемі үйлесе бермейтіні анықталып отыр. Тым белсенді виртуалды әлемнің тегеурініне төтеп беру ұлтын шексіз сүйетін ұрпақтың ғана қолынан келмек. Ал отаншыл ұрпақты қалыптастыру үшін ақпараттық технологияны жете меңгеріп, ана тіліміздегі мәдени өнімдер мен тәрбие құралдарын бәсеке талабына лайық заманауи форматта жаңғырту, бүгінгі күннің тілінде ұсыну аса өзекті.

Қазіргі балалардың бар ықыласы мен ынта-жігері толығымен смартфонға ауған. Олар тек сапалы анимация өнімдеріне көз салады. Анимация бүлдіршіндердің дүниетанымын қалыптастыратын, тілін ұштайтын бірден-бір тәрбие құралына айналып отыр. Мультипликациялық фильмдердің лайықты иллюстрациямен безендірілуі көрермен тартудың басты тәсілі. Балалар бұл ерекшеліктерді өте жылдам және дәл айырады, бұл саладағы талғамдары тым жоғары. Осындай биік талаптарға сай келмесе қазақтілді мультфильмді балдырғандар көрмейді. Ұлттық танымдағы идеологиялық мазмұн-маңызға

ие, баланың санасы тез қабылдайтын тәрбиелік мәні бар анима өнімдері де, балдырғандарға арналған кітаптар да өте аз. Тілі шұбарланып, қазақы тілдің қаймағынан айырылған, тіпті анайы сөзбен былғана бастаған қазақ киносының күрделі жағдайы да жеке сауалдың жүгі. Бұл әрбір қазақстандыққа, қазақ отбасына тікелей қатысы бар маңызды мәселе. Содан болар балалардың тілі өзге тілде шығып, ұлтымызға жат таным-түсінік қалыптасуда. Бұл ұлт үшін өте қауіпті құбылыс, себебі анимация жаһанданудың ең маңызды құралына айналды. Озық елдер анимацияға стратегиялық деңгейде мән беріп, өзінің ұлттық құндылығын өзге елдерге дарытуда, анима фильмдер мен бейнеөнімдерді идеология құралы және бизнестің көзі ретінде дамытуда.

Қазақ анимациясының атасы атанған Әмен Қайдаровтың бүгінгі ізбасарлары техникалық мүмкіндігі заман талабына сай келмесе де, мол қаржысы болмаса да тәжірибесінің арқасында сапалы анима өнімдерін қолдан келгенінше шығаруда. Халықаралық конкурстардан жүлде алған отандық мультфильмдер де жеткілікті. Олардың бұл еңбегін ерлікке балауға болады.

Құрметті Олжас Абайұлы, ұлттық анимация саласын қарқынды дамыту мақсатында Мәдениет және ақпарат министрлігі мен Оқу-ағарту министрлігінің, жергілікті атқарушы органдардың төмендегідей бірқатар іс-шараларды жүргізуіне ықпал жасауыңызды сұраймын:

- 1) отандық анимацияны дамыту концепциясын дайындау;
- 2) «Кинематография туралы» Қазақстан Республикасының Заңындағы анимациялық фильм дайындау талаптарын қайта қарап, Мәдениет және ақпарат министрлігінің басқару иерархиясында «Анимация өнері» құрылымын енгізу;
- 3) дербес ұлттық анимация орталығын ашып, өндірілген ұлттық мультипликациялық фильмдердің отандық телеарналардағы көрсетілімін қаржылай субсидиялау тетіктерін қарастыру;
- 4) Халықаралық анимациялық фильмдер қауымдастығына (АСИФА) мүше болып, тұралап қалған анимация өнерін халықаралық ұйым арқылы қосымша қаржыландыруды үйлестіру;
- 5) жоғары оқу орындарында анимациялық кинорежиссері мамандығына грант санын арттыру;
- 6) меншік нысанына қарамастан отандық телеарналардың 12 жасқа дейінгі балалар аудиториясына арналған ұлттық анимациялық фильмдер көрсетіліміне арнайы уақыт бөлуін міндеттеу;
- 7) қазақ халық ертегілеріндегі дайын кейіпкерлерді, жырау-жыршы, би-шешендердің өсиеттерін, өнегелі сөздерін насихаттайтын мультфильмдерге, ұлттық танымға сай және отансүйгіштік рухтағы анимациялық туындыларға тапсырыс беруді жыл сайын ұлғайту;
- 8) шетелдік анимациялық фильмдерді мемлекеттік тілге аударма жасау талаптарына қатаң критерий бекіту;
- 9) орталық және жергілікті тілдерді дамыту құрылымдарына ұлттық анимацияны дамытуға арнайы қаржы көздерін қарастыруды тапсыру;
- 10) меншік нысанына қарамастан барлық мектепке дейінгі білім беру мекемелерін мемлекеттік тілдегі сапалы анимациямен қамтамасыз етуді міндеттеу;

11) «Ұлттық анимация өнері» туралы арнайы заң жобасын дайындау.

Ертең бәрі кеш болмау үшін бұл істі қазір қолға алып, ұлттық сананы қорғаудың, ана тілімізді сақтаудың кепілі – ұлттық анимацияны кеңінен дамытуға айрықша маңыз беруіміз қажет». Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Алтынбек Нухұлына беріледі.

НУХҰЛЫ А. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Біздің депутаттық сауалымыз Үкімет басшысына жолданады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Бүгін 23 мамыр – қазақ елінің ұлттық археологиясын ұйымдастырушы, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, Қазақстанның еңбек сіңірген ғылым қайраткері, бүкіл әлемге мәшһүр болған «Алтын адамды» тапқан атақты археолог-ғалым Кемел Ақышевтың 100 жасқа толған мерейлі күні. Әлемді дүр сілкіндірген «Алтын адам» қазақ тарихының біте қайнасқан ажырамас бөлігі. Елу бес жыл бұрын Алматы облысындағы Есік қорғанынан «Алтын адам» табылғанда дүниежүзінің назары Қазақстанға ауып, баға жетпес олжаға қазақ елі кенеліп қана қоймай, әлемдегі ғасыр жаңалығы болып әйгіленгені баршамызға белгілі. Қазақ елі тәуелсіздігінің нышанына айналған «Алтын адам» Алматыдағы Тәуелсіздік монументінің ұшар басында ұлы даланың даңқын асқақ етіп тұрса, оны тапқан адамның есімі еліміздің тарихының беттеріне алтын әріптермен жазылды.

Міне, осы Есік өзенінің сол жақ жағалауындағы темір дәуірінен сақталып табылған алтын киімді сақ жауынгеріне байланысты қазба жұмыстарынан бөлек Орталық Қазақстанның археологиялық нысандарын зерттеу жұмысы да Кемел Ақышевтың есімімен тығыз байланысты. Ол өткен ғасырдың 40-шы жылдарының соңында ұстазы, Қазақстан археология ғылымының негізін қалаушы, академик Әлкей Марғұланның жетекшілігімен Беғазы, Саңғыру сынды қола дәуір қорымдарын зерттеуге атсалысқан. Ал ғылымдағы дара жолы – Жетісу, Солтүстік және Оңтүстік Қазақстан археологиялық экспедицияларының бас жетекшісі болып, көне және орта ғасырлардағы Қазақстан ескерткіштерін – Бесшатыр, Отырар жәдігерлерін ашып, зерттегендігі белгілі. Жалпы көлемі алты жүзден аса археологиялық ескерткіш тауып, «Қазақстанның археологиялық картасын» жасап шықты. Бұл карта қазіргі кезде де өте өзекті, сұранысқа ие бірегей анықтамалық кітап болып табылады.

Кемел Ақышев Ресейдің мұрағаттарынан алған мәліметі бойынша Есік өзенінің бойынан ортағасырлық жұмбақ қаланы тауып, ежелгі қалаға Бозоқ деген атау береді. Бүгінгі күні Елорданың ерте дәуірлерде жатқан тарихи тамырын анықтап, Бозоқ шаһары Астана қаласының брендіне айналуға бет алды. 2018 жылғы 31 наурызда №150 Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысына сәйкес «Ежелгі Бозоқ қалашығының археологиялық қазбалары негізінде ашық аспан астында ұлттық парк құру» жобасын іске асыру мақсатында «Бозоқ» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы құрылды.

Ұлы Отан соғысының ардагері, Алматы қаласының құрметті азаматы, «Қазақстанның Алтын Құрмет кітабына» енген аса көрнекті ғалым Кемел Ақышевтың ғылым мен мәдениет салаларына сіңірген зор еңбегін мемлекет жоғары марапаттармен бағалады. Десе де тарихи жаңалықтары «Алтын адам» мен ежелгі «Бозоқ» қаласының

Қазақстан мемлекеті үшін баға жетпес құндылығын ескере отырып келесі ұсыныстарға тоқталмақшымыз:

1) «Бозоқ» қаласының негізінде ашылатын ұлттық паркке Кемел Ақышевтың есімін беру және парк кіреберісіне ескерткішін қоюды қарастыру;

2) археолог-ғалым қызмет атқарған Алматы мен Астана қалалары, туған жері Павлодар облысы және «Алтын адам» табылған Алматы облысында көшелер мен мектептерге есімін беру және сол мектептерде музейін ашуды ұйымдастыру;

3) кіндік қаны тамған туған жері Баянауылда белгітас орнату;

4) бес томдығын дайындап жарыққа шығару және халықаралық ғылыми-практикалық конференциялар арқылы ғалымның ғұмырбаяны мен еңбектерің кеңінен насихаттауды қолға алу.

Құрметпен депутаттар А. Нухұлы, Е. Әйткенов». Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Толамисов Амангелді Ғабдылкәрімұлына беріледі.

ТОЛАМИСОВ А.Ғ. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Біздің депутаттық сауалымыз Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары Дүйсенова Тамара Босымбекқызына жолданады.

Депутаттық сауал Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары Дүйсеноваға.

«Құрметті Тамара Босымбекқызы! Біздің депутаттық сауалымыз «кәсіби суретші» және «бейнелеу өнері» терминдерінің еліміздің ұлттық заңнамасында болмауына байланысты болып отыр.

2022 жылы алдыңғы шақырылымдағы Парламент депутаттары «Мәдениет туралы» Заңға «өнер», «суретші», «мүсінші», «қолданбалы өнер шебері», «қолөнерші» және тағы басқа ұғымдармен толықтыруды көздейтін түзетулер ұсынған болатын. Алайда ол кезде мемлекеттік органдар бұл түзетулерді қолдамады, бұл заңда шығармашылық мамандықтар тізіміне «шығармашылық қызметкер» және «шығармашылық қызмет» деген жалпы ұғым енгізілгенін негізге алды. Мемлекеттік органдардың пікірінше суретші, ақын және жазушы сияқты ұғымдар «шығармашылық қызметкер» ұғымымен қамтылған.

Сурет өнерінің тарихы жер бетінде адамзаттың қалыптасу кезеңінде пайда болғаны белгілі. Алғашқы жартастағы суреттерден бастап Леонардо да Винчи мен Клод Моне, Рубенс пен Далидің, Айвазовский мен Куинджидің және біздің С.И. Калмыков пен Ә. Қастеевтердің кездерінде де және бүгінгі күнге дейін де бұл мамандық әрдайым сұранысқа ие және өзекті. Бұл мамандық дәстүрлі сурет салудан әлдеқашан асып түсіп кино және мультфильм сияқты көптеген басқа өнер түрлерінің ажырамас бөлігі болды. Сондай-ақ суретшінің қолөнері жеңіл өнеркәсіптен IT саласына дейінгі әртүрлі өндірістік процестердің маңызды құрамдас бөлігіне айналды. Әлемнің көптеген елдерінде бұл қолөнер өзінің кәсіби және құқықтық мәртебесіне ие болды, оны біздің елде де енгізу негізді болар еді.

Таңғаларлық жағдай, бізде кәсіби суретшілерді дайындайтын әртүрлі оқу орындарында мамандықтар бар, алайда олар кейінгі кәсіби мәртебеден айырылған. Нәтижесінде біздің еліміздің кәсіби суретшілері жұмысқа орналасу кезінде заңды танылуда

қиындықтарға тап болады, олар мемлекеттік қолдау бағдарламаларына қол жетімділікке шектеулі. Суретшінің кәсіби мәртебесінің белгісіздігіне байланысты олардың қызметінен түскен табысқа салық салу реттелмеген, жеңілдіктер немесе арнайы шарттар жоқ. Сондай-ақ суретшілердің мемлекеттік бағдарламалар арқылы халықаралық жобаларға қатысуы реттелмеген, бұл осы саладағы халықаралық ынтымақтастықтың сапасына тікелей әсер етеді. Сондықтан біз «суретші» мамандығының анықтамасы еліміздің құқықтық саласына қайта оралуы керек деп санаймыз.

Келесі мәселе. Жалпы білім беретін мектептердің оқу бағдарламасында бейнелеу өнері пәнінің болмауы алаңдатарлық жағдай, өйткені ол бірнеше себептерге байланысты балалардың дамуына тікелей және кері әсер етуі мүмкін.

1. Бейнелеу өнері балалардың шығармашылық ойлауы мен қиялын ынталандырады. Бұл пәнсіз балалар өздерінің шығармашылық және көркемдік дағдыларын дамыту мүмкіндігін жіберіп алуы мүмкін.

2. Өнер балаларға өз сезімдері мен эмоцияларын білдіруге мүмкіндік береді. Бұл әсіресе өз ойлары мен сезімдерін ауызша білдіруде қиындықтарға тап болғандар үшін маңызды болуы мүмкін.

3. Өнерді зерттеу сыни ойлауды және ақпаратты талдау, синтездеу және түсіндіру қабілетін дамытуға ықпал етеді. Бұл дағдылар басқа оқу пәндеріне де ауысады.

4. Сурет салу, мүсіндеу және басқа да көркемдік іс-шаралар балалардың ұсақ моторикасы мен үйлестіруін жақсартуға көмектеседі.

5. Бейнелеу өнері балаларды әртүрлі мәдениеттер мен тарихи дәуірлермен таныстырады, мәдени әртүрлілікті құрметтеу мен түсінуді дамытады.

Осылайша бейнелеу өнерін оқу бағдарламасына қосу баланың интеллектуалды, эмоционалды, әлеуметтік және физикалық дамуын ынталандыру арқылы оның жалпы дамуында шешуші рөл атқарады. Бұл біздің болашақ ұрпағымыз.

Құрметті Тамара Босымбекқызы! Жоғарыда айтылғандарға байланысты заңға өзгерістер енгізу арқылы суретші мамандығына ресми мәртебе беру және бейнелеу өнері пәнін мектеп біліміне қайтару мәселелерін шешулеріңізді сұраймыз.

Сауалға белгіленген мерзімде жауап беруіңізді өтінеміз.

Құрметпен А. Толамисов, Ж. Асанова». Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Құрметті әріптестер, басқа депутаттық сауалдар жоқ. Осымен Сенат отырысын жабық деп жариялаймын. Баршаңызға рақмет. Сау болыңыздар.

ОТЫРЫСТЫҢ СОҢЫ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТИ
СЕНАТЫНЫҢ ТӨРАҒАСЫ

М. ӘШІМБАЕВ

МАЗМҰНЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ
2024 жылғы 23 мамыр

Күн тәртібі бойынша

О повестке дня 1

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау, қаржы нарығын реттеу және атқарушылық іс жүргізуді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде (бірінші оқылым)

О Законе Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам минимизации рисков при кредитовании, защиты прав заемщиков, регулирования финансового рынка и совершенствования исполнительного производства», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан (первое чтение)

Қаржы және бюджет комитетінің хатшысы С.А. КАРПЛЮКТИҢ баяндамасы

Доклад секретаря Комитета по финансам и бюджету КАРПЛЮКА С.А. 1

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ШИПОВСКИХ Г.Г. 3

ҚИЗАТОВ О.Т. – Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі төрағасының орынбасары, заместитель председателя Агентства Республики Казахстан по регулированию и развитию финансового рынка 3

ЛУКИН А.И. 4

ҚИЗАТОВ О.Т. 5

РЫСБЕКОВА Л.Т. 5

ҚИЗАТОВ О.Т. 5

БАЙҚАДАМОВ Н.С. 6

ТУТУШКИН В.А. – Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары, заместитель Председателя Национального Банка Республики Казахстан 6

ҚИЗАТОВ О.Т. 7

БҰҚТҰҒҰТОВ Ш.С. 9

ҚИЗАТОВ О.Т. 9

ДҮЙСЕМБИНОВ С.М. 10

МОЛДАБЕКОВ Б.С. – Қазақстан Республикасының Әділет вице-министрі, вице-министр юстиции Республики Казахстан	11
АСАНОВА Ж.Б.	11
ӘМРИН А.К. – Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика вице-министрі, вице-министр национальной экономики Республики Казахстан	12
ЖАРКЕНОВ Т.З. – «Атамекен» Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы басқарма төрағасының орынбасары, заместитель председателя правления Национальной палаты предпринимателей Республики Казахстан «Атамекен»	13
РҮСТЕМОВ Р.Р.	14
ҚИЗАТОВ О.Т.	14
НИЯЗОВА Н.И.	15
МӘКЕЖАНОВ С.А.	16

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кредит беру кезінде тәуекелдерді барынша азайту, қарыз алушылардың құқықтарын қорғау, қаржы нарығын реттеу және атқарушылық іс жүргізуді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде (екінші оқылым)

О Законе Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам минимизации рисков при кредитовании, защиты прав заемщиков, регулирования финансового рынка и совершенствования исполнительного производства», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан (второе чтение)

Қаржы және бюджет комитетінің хатшысы С.А. КАРПЛЮКТИҢ баяндамасы

Доклад секретаря Комитета по финансам и бюджету КАРПЛЮКА С.А. 17

Депутат Н.Б. ЖҮСІПТИҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата ЖУСИПА Н.Б. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А. 19

Депутат А.С. АРҒЫНБЕКОВАНЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата АРҒЫНБЕКОВОЙ А.С. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А. 20

Депутат Р.Р. РҮСТЕМОВКЕ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата РУСТЕМОВА Р.Р. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А. 22

Депутат А. НУХҰЛЫНЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата НУХУЛЫ А. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А. 24

Депутат А.Ғ. ТОЛАМИСОВТЫҢ Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары Т.Б. Дүйсеноваға депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата ТОЛАМИСОВА А.Ғ. к заместителю Премьер-Министра Республики Казахстан Дуйсеновой Т.Б. 25

ШЖҚ-дағы «Материалдық-техникалық
қамтамасыз ету басқармасының
инженерлік орталығы» РМК директорының
міндетін атқарушы

Н. Уразбаев

Стенографиялау қызметінің
басшысы

Г. Молдашева